GENERALINĖS ADVOKATĖS VERICA TRSTENJAK IŠVADA,

pateikta 2008 m. balandžio 24 d. [1]

I — Įžanga

1. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar pagal 2000 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/35/EB dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose [2] (toliau – Direktyva 2000/35) draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos priverstinis neužginčytų skolų išieškojimas iš viešojo administravimo įstaigos gali būti pradėtas tik praėjus 120 dienų nuo vykdomojo dokumento įteikimo viešojo administravimo įstaigai.

2. Šis klausimas buvo iškeltas *Tribunale civile di Roma* vykstančioje priverstinio išieškojimo procedūroje, kurią įmonė *Caffaro Srl* (toliau – *Caffaro*) pradėjo prieš viešojo administravimo įstaigą *Azienda Unità Sanitaria Locale RM/C* (toliau – USL) pagal vykdomąjį dokumentą, kurį *Caffaro* gavo pagal nacionalinį teisės aktą, į nacionalinę teisę perkeliantį Direktyvą 2000/35.

1 — Originalo kalba: slovėnų.

2 — OL L 200, p. 35; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., sk. 17, t. 1, p. 226.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

3. Direktyvos 2000/35 4 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„1997 m. gegužės 29 d. Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė nuomonę dėl Komisijos žaliosios knygos „Viešieji pirkimai Europos Sąjungoje: perspektyvų tyrimas“ <...>.“

4. Direktyvos 2000/35 5 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„1997 m. birželio 4 d. Komisija paskelbė bendrajai rinkai skirtą veiksmų planą, kuriame pabrėžė, kad pavėluotas mokėjimas tampa vis rimtesne kliūtimi sėkmingam bendrosios rinkos veikimui.“

5. Direktyvos 2000/35 7 konstatuojamojoje dalyje sakoma:

„Dėl per ilgų mokėjimo terminų bei pavėluotų mokėjimų verslui, ypač smulkiajam ir vidutiniam, tenka didelė administracinė bei finansinė našta. Be to, šios problemos yra viena pagrindinių bankroto priežasčių, dėl kurių gali žlugti verslas, o kartu gali būti prarasta daug darbo vietų.“

6. Direktyvos 2000/35 9 ir 10 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(9) Skirtingos mokėjimo taisyklės ir skirtinga valstybių narių praktika sudaro kliūčių tinkamam vidaus rinkos veikimui.

(10) Tai labai varžo komercinius sandorius tarp valstybių narių. Tai prieštarauja Sutarties 14 straipsniui, kadangi verslininkai vidaus rinkoje turėtų prekiauti tokiomis sąlygomis, kurios garantuotų, kad operacijos su kitomis valstybėmis nebūtų pavojingesnės nei pardavimai šalyje. Jei vidaus ir tarptautines operacijas reglamentuotų iš esmės skirtingos taisyklės, tai iškreiptų konkurenciją.“ (Pataisytas vertimas)

7. Direktyvos 2000/35 15 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Ši direktyva tik apibrėžia sąvoką „vykdomasis dokumentas“, tačiau nereglamentuoja įvairių (tokio dokumento) priverstinio vykdymo procedūrų bei sąlygų, kurioms esant toks priverstinis šios teisės vykdymas gali būti nutrauktas ar laikinai sustabdytas.“ (Pataisytas vertimas)

8. Direktyvos 2000/35 22 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Ši direktyva turėtų reglamentuoti visus komercinius sandorius nepriklausomai nuo to, ar jie vykdomi tarp privačių ar valstybinių įmonių, ar tarp įmonių ir valdymo institucijų, kadangi pastarosios tvarko didelę dalį verslui skirtų mokėjimų. Todėl ji taip pat turėtų reglamentuoti visus komercinius sandorius tarp pagrindinių rangovų ir jų tiekėjų bei subrangovų.“

„5. „vykdomasis dokumentas“ –tai bet kuris teismo ar kitos kompetentingos institucijos sprendimas, nutarimas ar įsakymas dėl apmokėjimo, kuris turi būti atliktas arba nedelsiant, arba dalimis, suteikiantis kreditoriui teisę išieškoti savo reikalavimą skolininkui priverstinio vykdymo būdu, ir tai taip pat bus sprendimas, nutarimas ar įsakymas apmokėti, kuris vykdytinas laikinai ir toks lieka, net jei skolininkas tą reikalavimą apskundžia.“ (Pataisytas vertimas)

9. Direktyvos 2000/35 23 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Šios direktyvos 5 straipsnis reikalauja, kad išieškojimo procedūra, taikoma neužginčytoms skoloms, būtų baigta per trumpą laiką, laikantis nacionalinių įstatymų, tačiau nereikalauja, kad valstybės narės nustatytų konkrečią procedūrą arba padarytų konkrečius jau esamų teisinių procedūrų pakeitimus.“ (Pataisytas vertimas)

11. Direktyvos 2000/35 5 straipsnyje „Neužginčytų skolų išieškojimo procedūros“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nežiūrint skolos dydžio vykdomasis dokumentas būtų gautas per 90 kalendorinių dienų nuo kreditoriaus ieškinio ar pareiškimo pateikimo teismui ar kitai kompetentingai institucijai tais atvejais, kai skola ar procedūros aspektai nebuvo užginčyti. Šį įsipareigojimą valstybės narės turi įvykdyti vadovaudamosi nacionaliniais įstatymais ir kitais teisės aktais.

10. Direktyvos 2000/35 2 straipsnyje pateikiamos apibrėžtys, o jo 5 dalyje nurodyta:

2. Atitinkami nacionaliniai įstatymai ir kiti teisės aktai turi visiems Europos bendrijoje

įsisteigusiems kreditoriams taikyti vienodas sąlygas.

3. Į 1 dalyje nurodytą 90 dienų laikotarpį neįeina:

a) dokumentų įteikimo laikas;

b) jokie vėlavimai dėl kreditoriaus kaltės, pvz., ieškiniams ar pareiškimams ištaisyti skirtas laikas.

4. Šis straipsnis nepažeidžia Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo [3] nuostatų.“ (Pataisytas vertimas)

3 — Konsoliduota redakcija OL C 27, 1998 m. sausio 26 d., p. 3.

12. Direktyvos 2000/35 6 straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės gali palikti galioti esamas arba priimti naujas nuostatas, kurios kreditoriui būtų palankesnės negu nuostatos, būtinos, kad būtų laikomasi šios direktyvos.“

B — *Nacionalinė teisė*

13. Direktyva 2000/35 į Italijos teisę perkelta 2002 m. spalio 9 d. Dekretu įstatymu Nr. 231 [4] (toliau – Dekretas įstatymas Nr. 231/2002). Direktyvos 2000/35 5 straipsnis perkeltas Dekreto įstatymo Nr. 231/2002 9 straipsniu, kuriuo iš dalies pakeistos įvairios Italijos civilinio proceso kodekso [5] nuostatos, siekiant paspartinti vykdomojo dokumento, kurio pagrindu išieškomos neužginčytos skolos, gavimo procedūrą.

4 — 2002 m. spalio 9 d. Įstatyminis dekretas Nr. 231 (GURI, Nr. 249, 2002 m. spalio 23 d.). Doktrinoje žr., pvz., P. Kindler „Umsetzung der EG-Zahlungsverzugsrichtlinie in Italien“, *Recht der Internationalen Wirtschaft* Nr. 4/2003, p. 241.

5 — *Codice di procedura civile* (GURI, Nr. 253, 1940 m. spalio 28 d.) su pakeitimais.

14. Kaip aišku iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nutarties, vykdomojo dokumento gavimo procedūra Italijoje pagal Civilinio proceso kodekso 641 straipsnį yra tokia: teismas per 30 dienų nuo prašymo pateikimo priima įsakymą, kuriuo skolininkui nurodo sumokėti skolą. Įsakymas įteikiamas maždaug per 10 dienų. Įsakyme nurodoma, kad skolininkas privalo sumokėti skolą per 40 dienų arba per tokį pat terminą užginčyti įsakymą. Jei skolininkas per šį terminą neužginčija įsakymo ir nesumoka skolos, pasibaigus terminui kreditorius gauna vykdomąjį dokumentą pripažintos skolos priverstiniam išieškojimui. Priverstinio vykdymo pagal vykdomąjį dokumentą siekiantis kreditorius privalo skolininkui įteikti šį dokumentą.

15. Specialios nuostatos dėl priverstinio išieškojimo iš viešojo administravimo įstaigų nustatytos 1996 m. gruodžio 31 d. Dekrete įstatyme Nr. 669[6] (toliau – Dekretas įstatymas Nr. 669/1996), iš dalies pakeistame 1997 m. vasario 28 d. Įstatymu Nr. 30[7] ir 2000 m. gruodžio 23 d. Įstatymo Nr. 388[8] (toliau – Įstatymas Nr. 388/2000) 147 straipsniu. Įstatymo Nr. 388/2000 147 straipsniu priverstinio vykdymo atidėjimo terminas pratęstas nuo 60 iki 120 dienų. Dekreto įstatymo Nr. 669/1996 14 straipsnyje, iš dalies pakeistame Įstatymo Nr. 388/2000 147 straipsniu, nustatyta:

„Valstybės administracijos įstaigos ir neekonomine veikla besiverčiančios viešosios įstaigos baigia vykdytinų teismo ir arbitražo sprendimų, kuriuose įtvirtinta pareiga sumokėti pinigų sumą, vykdymo procedūras per 120 dienų nuo vykdomojo dokumento įteikimo. Iki pasibaigiant šiam terminui kreditorius neturi teisės nei atlikti priverstinio vykdymo nei įteikti reikalavimo sumokėti.“

III — Faktinės aplinkybės, ginčas pagrindinėje byloje ir prejudicinis klausimas

16. Kreditorė įmonė *Caffaro* kreipėsi į Romos apylinkės teismą (*Tribunale ordinario di Roma*) su prašymu pradėti priverstinio vykdymo procedūrą prieš skolininkę USL dėl neužginčytos skolos, susijusios su komerciniu sandoriu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje kreditorė gavo vykdomąjį dokumentą Dekreto įstatymo Nr. 231/2002, kuriuo į

6 — 1996 m. gruodžio 31 d. Dekretas įstatymas Nr. 669 (GURI, Nr. 305, 1996 m. gruodžio 31 d.).

7 — 1997 m. vasario 28 d. Įstatymas Nr. 30 (GURI, Nr. 50, 1997 m. kovo 1 d.).

8 — 2000 m. gruodžio 23 d. Įstatymas Nr. 388 (GURI, Nr. 302, 2000 m. gruodžio 29 d., paprastasis priedas Nr. 219).

Italijos teisę perkelta Direktyva 2000/35, prasme. Vykdomasis dokumentas skolininkei įteiktas 2004 m. gruodžio 6 dieną. Priverstinis vykdymas atliktas išieškojus skolininkės banke *Banca di Roma* laikytas lėšas ir dėl šios priežasties vykdomasis dokumentas tą pačią dieną taip pat įteiktas šiam bankui. Skolininkės prašymu lėšos išieškotos 2005 m. balandžio 4 d. ir tą pačią dieną skolininkei ir *Banca di Roma* buvo įteikti šaukimai į teismą.

17. Kreditorė, skolininkė ir *Banca di Roma*, kuriame skolininkė laikė savo pinigines lėšas, gavo šaukimus į 2006 m. birželio 13 d. teismo posėdį, surengtą vykstant priverstinio vykdymo procedūrai. Per posėdį *Banca di Roma* patvirtino, kad valdo skolininkei priklausančias pinigines lėšas, ir nurodė, kad jos įšaldytos gavus įsakymą dėl išieškojimo. Tame pačiame posėdyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad priverstinis vykdymas pradėtas nepasibaigus 120 dienų terminui nuo vykdomojo dokumento įteikimo, nustatytam tais atvejais, kai priverstinis vykdymas nukreipiamas į viešojo administravimo institucijas. Minėtas teismas taip pat pažymėjo, kad pagal nacionalinę teisę įsakymas dėl išieškojimo galėjo būti pripažintas negaliojančiu.

18. Padaręs tokią išvadą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos į viešojo administravimo institucijas nukreiptas priverstinis išieškojimas gali būti atliekamas tik praėjus 120 dienų nuo vykdomojo dokumento joms įteikimo, suderinami su Direktyva 2000/35. Atsižvelgdamas į aplinkybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas 2007 m. gegužės 21 d. Nutartimi nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neaiškiai suformulavo klausimą, tačiau remiantis įvairiais jo teiginiais klausimą galima būtų suformuluoti taip:

„Ar 2000 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/35/EB dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia Dekreto įstatymo Nr. 669/1996 14 straipsnį, pagal kurį kreditorius, turintis vykdomąjį dokumentą dėl neužginčytų viešojo administravimo įstaigos skolų, atitinkančių atlygį už komercinį sandorį, negali pradėti priverstinio vykdymo šios viešojo administravimo įstaigos atžvilgiu, kol nepasibaigė 120 dienų terminas nuo vykdomojo dokumento jai įteikimo?“

IV — Procesas Teisingumo Teisme

19. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nutartis Teisingumo Teisme gauta 2007 m. birželio 4 dieną.

Per rašytinę proceso dalį pastabas pateikė *Caffaro*, Italijos vyriausybė ir Europos Bendrijų Komisija. Per 2008 m. kovo 13 d. posėdį *Caffaro*, Italijos vyriausybė ir Komisija pateikė žodines pastabas ir atsakė į Teisingumo Teismo klausimus.

V — Šalių argumentai

20. *Caffaro* teigia, kad ginčijami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos priverstinis neužginčytų skolų išieškojimas iš viešojo administravimo įstaigos gali būti pradėtas tik praėjus 120 dienų nuo vykdomojo dokumento įteikimo šiai įstaigai, prieštarauja Direktyvai 2000/35. Jos nuomone, dėl to Direktyvos 2000/35 5 straipsnyje nustatytas 90 dienų terminas vykdomajam dokumentui gauti netenka prasmės. Ji pažymi, kad pagal Direktyvos 2000/35 1 straipsnį ji „taikoma visiems mokėjimams, padarytiems kaip komercinių sandorių apmokėjimas“ ir visų pirma, kaip yra aišku iš šios direktyvos 22 konstatuojamosios dalies, ji reglamentuoja „visus komercinius sandorius nepriklausomai nuo to, ar jie vykdomi tarp privačių ar valstybinių įmonių, ar tarp įmonių ir valdymo institucijų, kadangi pastarosios tvarko didelę dalį verslui skirtų mokėjimų“. Kadangi pagal ginčijamus nacionalinės teisės aktus privatūs ir viešieji asmenys vertinami skirtingai, *Caffaro* teigia, kad jie prieštarauja Direktyvos 2000/35 raidei ir dvasiai.

21. *Italijos vyriausybė* pažymi, kad Direktyvoje 2000/35 nenustatytas terminas, per kurį turi būti įvykdytas kreditoriaus reikalavimas pagal vykdomąjį dokumentą, todėl aiškinimas, kad direktyva apima ir vykdymo etapą, neatitinka nei direktyvos raidės, nei dvasios. Iš Direktyvos 2000/35 5 straipsnio ir 23 konstatuojamosios dalies aišku, kad ji susijusi tik su vykdomojo dokumento gavimo procedūra, bet ne su paskesniu vykdymo etapu. Iš direktyvos 2 straipsnyje pateiktos vykdomojo dokumento apibrėžties taip pat negalima daryti išvados, kad kreditorius įgyja galimybę išieškoti savo skolą iš karto po vykdomojo dokumento gavimo. Italijos vyriausybės teigimu, išieškojimo iš viešojo administravimo įstaigos draudimas nepraėjus 120 dienų nuo vykdomojo dokumento įteikimo gali būti aiškinamas kaip priverstinio vykdymo sustabdymas nagrinėjamos direktyvos 15 konstatuojamosios dalies prasme. Italijos vyriausybė taip pat pažymi, kad taikant Direktyvą 2000/35 šiam konkrečiam atvejui ji neprieštarauja pagrindinėje byloje nagrinėjamiems nacionalinės teisės aktams. Pasak Italijos vyriausybės, šie teisės aktai yra pateisinami privalomaisiais bendrojo intereso reikalavimais, atsižvelgiant į tai, kad išieškojimo iš viešojo administravimo įstaigos atidėjimo tikslas yra suteikti jai pakankamai laiko užtikrinti būtinas lėšas skolai grąžinti, kad dėl priverstinio vykdymo proceso nesutriktų viešojo administravimo įstaigos darbas.

22. *Komisija* iš pradžių nagrinėja prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo

klausimą ir mano, kad jis priimtinas. Jos nuomone, priverstinio vykdymo procedūrą galima laikyti procedūra, kuriai vykstant teismas išsprendžia ginčą ir priima teisminio pobūdžio sprendimą EB 234 straipsnio prasme, net jei per tokią procedūrą nesiekiama nustatyti, ar egzistuoja tam tikra teisė, tačiau jos tikslas – užtikrinti, kad jau turima teisė būtų įgyvendinta. Skolininko lėšų, kurias valdo trečiasis asmuo, išieškojimo atveju priverstinio vykdymo procedūros pabaigoje teismas priima įsakymą, kuriuo suteikia leidimą perduoti trečiojo asmens valdomas lėšas per priverstinio vykdymo procedūrą skolą pareikalavusiam sumokėti kreditoriui *(ordinanza di assegnazione del credito)*. Komisijos teigimu, toks įsakymas yra teisminio pobūdžio sprendimas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat bet kuriuo atveju privalo patikrinti, ar įvykdyti visi formalūs priverstinio vykdymo reikalavimai. Jei nustatoma pažeidimų, išieškojimą galima pripažinti negaliojančiu taip pat teisminio pobūdžio sprendimu.

23. Dėl prejudicinio klausimo Komisija teigia, kad nagrinėjami Italijos teisės aktai neatitinka Direktyvos 2000/35. Ši direktyva taikoma visiems komerciniams sandoriams, nepaisant to, ar jie vykdomi tarp privačių ar valstybinių įmonių, todėl valstybės institucijos negali būti vertinamos palankiau. Be to, Komisijos teigimu, terminas vykdomajam dokumentui gauti netektų prasmės, jei kreditorius, gavęs šį dokumentą, vykdymo turėtų laukti dar 120 dienų. Ji pažymi, jog direktyvos tikslas yra užtikrinti, kad kreditorius galėtų pradėti priverstinį vykdymą iš karto, kai tik gauna vykdomąjį dokumentą.

VI — Generalinės advokatės analizė

A — *Priimtinumas*

24. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką siekiant nustatyti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra teismas pagal EB 234 straipsnį, reikia atsižvelgti į visas aplinkybes, t. y. ar institucija yra įsteigta teisėtai, ar ji nuolatinė, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar ji taiko teisės aktus [9] ir ar ji yra nepriklausoma ir nešališka [10]. Be to, nacionalinis teismas patenka į EB 234 straipsnyje pateiktą sąvoką tik jei jis nagrinėja bylą ir jei jo prašoma priimti

9 — Šiuo klausimu žr. 1966 m. birželio 30 d. Sprendimą *Vaassen-Göbbels* (61/65, Rink. p. 377); 1997 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Dorsch Consult* (C-54/96, Rink. p. I-4961, 23 punktas) ir 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Wilson* (C-506/04, Rink. p. I-8613, 48 punktas).

10 — Šiuo klausimu žr. 1987 m. birželio 11 d. Sprendimą *Pretore di Salò* (14/86, Rink. p. I-2545, 7 punktas); 1988 m. balandžio 21 d. Sprendimą *Pardini* (338/85, Rink. p. 2041, 9 punktas); 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimą *De Coster* (C-17/00, Rink. p. I-9445, 17 punktas) ir 9 išnašoje nurodyto sprendimo *Wilson* 48 punktą.

sprendimą procese, kuriame siekiama priimti teisminio pobūdžio sprendimą arba galutinai išspręsti ginčą [11]. Šioje byloje kylantis priimtinumo klausimas susijęs su būtinybe nustatyti, ar galima manyti, kad nacionalinis teismas nagrinėjamoje byloje gali priimti sprendimą procese, kuriame teisminio pobūdžio sprendimu siekiama galutinai išspręsti ginčą.

25. Šioje byloje priverstinis vykdymas atliktas taikant specialią pagreitintą vykdymo procedūrą išduoto mokėjimo įsakymo pagrindu *(procedimento di ingiunzione)* [12]. Iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad jei prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateikiamas vykstant tokiai procedūrai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, toks prašymas yra priimtinas [13]. Savo praktikoje Teisingumo Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad, siekiant apibrėžti teismą EB 234 straipsnio prasme, nesvarbu, ar tame teisme vykstantis procesas grindžiamas rungimosi principu [14]. Nacionalinis teismas gali pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nepaisydamas jame vykstančio proceso etapo [15].

26. Todėl prejudicinis klausimas yra priimtinas.

B — *Prašymo priimti prejudicinį sprendimą analizė*

27. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Direktyva 2000/35 draudžia tokius nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos priverstinis neužginčytų skolų išieškojimas iš viešojo administravimo įstaigos gali būti pradėtas tik praėjus 120 dienų nuo vykdomojo dokumento

11 — 1986 m. kovo 5 d. Nutartis *Greis Unterweger* (318/85, Rink. p. 955, 4 punktas); 1995 m. spalio 19 d. Sprendimas *Job Centre* (C-111/94, Rink. p. I-3361, 9 punktas); 1998 m. lapkričio 12 d. Sprendimas *Victoria Film* (C-134/97, Rink. p. I-7023, 14 punktas) ir 2000 m. lapkričio 30 d. Sprendimas *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (C-195/98, Rink. p. I-10497, 25 punktas).

12 — *Procedimento di ingiunzione* (mokėjimo įsakymo procedūra) reglamentuojama Italijos civilinio proceso kodekso 633–656 straipsniuose. Konkrečiai dėl šios procedūros žr. G. Franco „Guida al procedimento di ingiunzione", 3-asis leidimas, Guiffrè Editore, Milanas, 2001.

13 — 1974 m. vasario 21 d. Sprendimas *Birra Dreher* (162/73, Rink. p. 201, 3 punktas); 1978 m. birželio 28 d. Sprendimas *Simmenthal* (70/77, Rink. p. 1453, 9 punktas); 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *San Giorgio* (199/82, Rink. p. 3595, 8 punktas); 1993 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *Ligur Carni ir kt.* (C-277/91, C-318/91 ir C-319/91, Rink. p. I-6621, 16 punktas); 1994 m. kovo 3 d. Sprendimas *Eurico Italia ir kt.* (C-332/92, C-333/92 ir C-335/92, Rink. p. I-711, 11 punktas) ir 1994 m. gegužės 17 d. Sprendimas *Corsica Ferries* (C-18/93, Rink. p. I-1783, 12 punktas).

14 — 13 išnašoje minėto sprendimo *Eurico Italia ir kt.* 11 punktas; 13 išnašoje minėto sprendimo *Corsica Ferries* 12 punktas ir 11 išnašoje minėto sprendimo *Job Centre* 9 punktas. Doktrinoje žr., pvz., B. Wegener. v C. Calliess ir M. Ruffert (red.) „EUV/EGV. Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtecharta. Kommentar" 3-iasis leidimas, Beck, Miunchenas, 2007, EB 234 straipsnio komentaras, p. 2062, 52 išnaša.

15 — 1971 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Politi* (43/71, Rink. p. 1039, 5 punktas); 13 išnašoje minėto sprendimo *Birra Dreher* 3 punktas; 13 išnašoje minėto sprendimo *Simmenthal* 8, 9 punktai ir 13 išnašoje minėto sprendimo *San Giorgio* 8 punktas. Doktrinoje žr. C. Gaitanides, (leid.) H. von der Groeben, J. Schwarze „Kommentar zum Vertrag über die Europäische Union und zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft", 6-asis leidimas, Nomos, Baden-Badenas, 2003, 4 tomas, EB 234 straipsnio komentaras, p. 1405, 53 punktas.

įteikimo šiai įstaigai. Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad kreditorius galėtų gauti vykdomąjį dokumentą neužginčytos skolos išieškojimui paprastai per 90 dienų nuo kreditoriaus ieškinio pateikimo. Taigi šiame straipsnyje nustatytas vykdomojo dokumento gavimo terminas, tačiau jame nėra nuostatų dėl paskesnio etapo. Todėl kyla klausimas, ar etapas po vykdomojo dokumento gavimo gali priklausyti Bendrijos kompetencijos sričiai. Savo analizėje pirmiausia išnagrinėsiu kompetencijos pasidalijimo tarp Bendrijos ir valstybių narių klausimą pagal Direktyvą 2000/35 ir tada aiškinsiu direktyvos nuostatas.

1. Bendrijos ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimas pagal Direktyvą 2000/35

28. Direktyva 2000/35 suderinamos ne visos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose susijusios taisyklės, nes joje nustatomos tik tam tikros specialios normos, skirtos kovai su tam tikrais pavėluotais mokėjimais, t. y. delspinigiai esant pavėluotam mokėjimui (3 straipsnis), teisės į nuosavybę išlaikymas (4 straipsnis) ir išieškojimo procedūros neužginčytų skolų atveju (5 straipsnis) [16]. Todėl ši direktyva yra minimalaus derinimo priemonė [17] kovos su pavėluotais mokėjimais srityje ir todėl keliose iš jos nuostatų nukreipiama į nacionalinių nuostatų taikymą.

29. Priežastis, dėl kurios kovos su pavėluotais mokėjimais mechanizmai Direktyva 2000/35 suderinami tik iš dalies, yra ta, kad Bendrija neturi kompetencijos direktyva nesuderintose srityse. Šiuo atžvilgiu direktyvos 12 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ji taikoma tik tai sričiai, kuri yra būtina vidaus rinkos veikimui pagerinti, ir kad ji priimta laikantis subsidiarumo principo. Todėl svarbu, kad aiškinant direktyvą nebūtų viršytos Bendrijos kompetencijos ribos.

30. Savo praktikoje Teisingumo Teismas jau yra nustatęs Bendrijos kompetencijos ribas Direktyvos 2000/35 reglamentuojamose srityse. Pvz., sprendime *Komisija prieš*

16 — Žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-302/05, Rink. p. I-10597, 23 punktas).

17 — Šiuo klausimu žr. 16 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Italiją* 24 punktą; 2007 m. spalio 18 d. generalinio advokato M. Poiares Maduro išvados byloje *01051 Telecom* 35 punktą ir 2008 m. balandžio 3 d. Sprendimą toje pačioje byloje (C-306/06, Rink. p. I-1923, 21 punktas). Doktrinoje žr. P. Mengozzi „I ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali. L'interpretazione delle norme nazionali di attuazione delle direttive comunitarie", Cedam, Paduva, 2007, p. 1–4.

Italiją [18] Teisingumo Teismas nustatė, kad direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje, kurioje reglamentuojamas teisės į nuosavybę išlaikymas, nustatyta tik tai, kad pardavėjas ir pirkėjas gali prieš daiktų pristatymą aiškiai susitarti dėl teisės į nuosavybę išlaikymo sąlygos ir pardavėjas gali išlaikyti nuosavybės teisę į daiktus, kol už juos sumokama visa kaina [19], tačiau joje nenustatyta, ar nuosavybės teisės išlaikymo sąlyga turi būti patvirtinta visose vėlesnių pristatymų sąskaitose, kuriose nurodyta konkreti data [20]. Sprendime *QDQ Media* [21] Teisingumo Teismas pripažino, kad dėl to, jog Direktyva 2000/35 neveikia horizontaliai, ji savaime negali būti įpareigojimo atsižvelgti į per teismo procesą dėl skolos išieškojimo kreditoriui atstovaujančio advokato išlaidas pagrindas, jei nacionalinėje teisėje toks įpareigojimas nenustatytas. Generalinis advokatas M. Poiares Maduro byloje *01051 Telecom* [22] teigė priešingai, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2000/35 3 straipsnio 1 dalies c punkto ii papunktį, kuriame reglamentuojama kreditoriaus teisė į delspinigius, kompetencijos pasidalijimo klausimas nekyla, nes šiame straipsnyje nėra jokios nuorodos į valstybių narių nacionalinę teisę [23].

31. Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalis yra ne tik pagrindinė nuostata, kurią Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti šioje byloje, tačiau ji taip pat yra esminė Bendrijos ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimo požiūriu. Šio straipsnio raida įrodo jo svarbą su kompetencijos pasidalijimu susijusiam klausimui. Pagal pradinį Direktyvos 2000/35 pasiūlymą [24] jos 5 straipsnyje buvo nustatyta, kad valstybės narės „nustato pagreitintą neužginčytų skolų išieškojimo procedūrą“ [25]. Per bendro sprendimo procedūrą Taryba laikėsi nuomonės, kad Bendrijos kompetencijai nepriklauso įpareigoti valstybes nares nustatyti naują neužginčytų skolų išieškojimo procedūrą [26]. Vis dėlto, kadangi ši nuostata turėjo esminę reikšmę kovai su pavėluotais mokėjimais komerciniuose sandoriuose, Taryba paprašė ją iš dalies pakeisti, kad valstybės narės nebūtų įpareigotos savo nacio-

18 — 16 išnašoje nurodytas sprendimas.

19 — Ten pat, 29 punktas.

20 — Ten pat, 31 punktas. Doktrinoje žr., pvz., C. Montfort „Opposabilité de la clause de réserve et propriété“, *Revue Lamy droit des affaires* Nr. 14/2007, p. 59.

21 — 2005 m. kovo 10 d. Sprendimas (C-235/03, Rink. p. I-1937).

22 — Minėta išvada.

23 — Ten pat, 35 punktas. Šioje byloje priimtame sprendime Teisingumo Teismas konkrečiai nenurodo šio klausimo; sprendimo 21 punkte jis tiesiog pažymi, kad Direktyva 2000/35 nesiekiama visiškai suderinti visų su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose susijusių taisyklių.

24 — Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose pasiūlymas, COM (1998) 126 galutinis (OL C 168, 1998, p. 13). Tas pats 5 straipsnio tekstas pateikiamas iš dalies pakeistame šios direktyvos pasiūlyme, COM (1998) 615 galutinis (OL C 374, 1998, p. 4).

25 — Doktrinoje žr., pvz., A. Knapp „Das Problem der bewußten Zahlungsverzögerung im inländischen und EU-weiten Handelsverkehr“, *RabelsZ* Nr. 63/1999, p. 327.

26 — 1999 m. liepos 29 d. Tarybos priimta bendroji pozicija (EB) Nr. 36/1999 siekiant priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 1999/…/EB dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose (OL C 284, 1999, p. 1, motyvuojamosios dalies v punktas). Doktrinoje žr. G. Lardeux „La lutte contre le retard de paiement dans les transactions commerciales: position commune du Conseil no 36/1999 du 29 juillet 1999 en vue de l'adoption d'une directive concernant la lutte contre le retard de paiement dans les transactions commerciales“, *La semaine juridique. Entreprise et affaires* Nr. 35/2000, p. 1318.

nalinėje teisėje nustatyti naujos neužginčytų skolų išieškojimo procedūros, tačiau kad jos privalėtų užtikrinti kreditoriaus galimybę pagal jau esamas procedūras gauti vykdomąjį dokumentą paprastai per 90 dienų nuo ieškinio pareiškimo [27].

32. Direktyva 2000/35 yra vienas iš Bendrijos teisės aktų, turinčių įtakos valstybių narių vykdymo procedūroms [28]. Bendrijos lygmeniu jau priimta nemažai tokio pat poveikio teisės aktų: 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo [29], 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 805/2004, sukuriantis neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą [30] ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą [31]. Minėti reglamentai turi įtakos tik tarptautinėms vykdymo procedūroms [32] ir neturi įtakos tokiems atvejams, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai priverstinis vykdymas atliekamas tik vienoje valstybėje narėje. Jie priimti remiantis EB 61 straipsnio c punktu [33], kuriame leidžiama priimti priemones teismų bendradarbiavimo srityje pagal EB 65 straipsnį. Šiame straipsnyje numatytos tik teisminio bendradarbiavimo su užsieniu susijusiose bylose priemonės. Tačiau šioje byloje nagrinėjamas kitoks atvejis, nes reikia išspręsti Bendrijos ir valstybių narių kompetencijos vienoje valstybėje narėje atliekamų vykdymo procedūrų srityje pasidalijimo klausimą.

33. Viena vertus, reikia suprasti valstybių narių norą išlaikyti savo kompetenciją

27 — Bendroji pozicija (EB) Nr. 36/1999, motyvuojamosios dalies v punktas.

28 — Pirmasis žingsnis šioje srityje žengtas priėmus 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, p. 3). Tai buvo pirmasis Bendrijos valstybių narių teisės aktas, kuriame reglamentuojamos valstybių narių teismų jurisdikcijų kolizijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymas. Įsigaliojus Amsterdamo sutarčiai, pagal kurią Bendrijai buvo perduoti nauji įgaliojimai teismų bendradarbiavimo civilinėse bylose srityje, Taryba 2000 m. gruodžio 22 d. priėmė Reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., sk. 2, t. 12, p. 27). Šiuo reglamentu Briuselio konvencija pakeista visoms valstybėms narėms, išskyrus Daniją. Dėl Bendrijos jurisdikcijos šiose srityse žr., pvz., B. Heß „Die „Europäisierung" des internationalen Zivilprozessrechts durch den Amsterdamer Vertrag – Chancen und Gefahren", *Neue Juristische Wochenschrift* Nr. 1/2000, p. 23.

29 — Minėtas 28 išnašoje.

30 — OL L 143, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., sk. 19, t. 7, p. 38.

31 — OL L 399, p. 1.

32 — H.-W. Micklitz ir P. Rott „Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001", *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* Nr. 1/2002, p. 15, pažymi, kad Reglamente Nr. 44/2001 reglamentuojamas teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimas ir vykdymas kitose valstybėse narėse. A. Stadler „From the Brussels Convention to Regulation 44/2001: Cornerstones of a European law of civil procedure", *Common Market Law Review* Nr. 6/2005, p. 1637, nurodo, kad Reglamente Nr. 44/2001 reglamentuojamas teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimas ir vykdymas tarp valstybių narių. V. Rijavec „Postopek potrditve Evropskega izvršilnega naslova", *Podjetje in delo* Nr. 5/2007, p. 791, tvirtina, kad Reglamentas Nr. 805/2004 dėl neužginčytų reikalavimų Europos vykdomojo rašto pakeičia vykdymo užsienio teismų sprendimų pagrindu sistemas. B. Sujecki „Das Europäische Mahnverfahren, Neue Juristische Wochenschrift", Nr. 23/2007, p. 1622, pažymi, kad Reglamente Nr. 1896/2006 nustatyta procedūra supaprastinamas ir paspartinamas tarptautinis neužginčytų skolų išieškojimas.

33 — Reglamento Nr. 44/2001 teisinis pagrindas yra ne tik EB 61 straipsnio c punktas, bet ir EB 67 straipsnio 1 dalis, o Reglamento Nr. 805/2004 – taip pat EB 67 straipsnio 5 dalis.

procedūrų, susijusių su vykdymu tik vienoje valstybėje narėje, srityje. Vykdymo procedūra – tai subalansuota sistema, kurioje bent vienos sudedamosios dalies pakeitimas turi įtakos ir kitoms šios procedūros sudedamosioms dalims. Kita vertus, kaip taps aišku iš toliau pateiktos analizės, valstybės narės, naudodamosi šioje srityje turima kompetencija, privalo laikytis Bendrijos teisės.

2. Direktyvos 2000/35 aiškinimas

34. Kaip jau nurodyta, Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad vykdomasis dokumentas išieškoti neužginčytinas skolas paprastai turėtų būti gautas per 90 dienų nuo ieškinio pareiškimo. Jei šis straipsnis būtų aiškinamas griežtai kalbiniu požiūriu, Bendrijos kompetencija apimtų vykdomojo dokumento gavimo etapą, tačiau paskesnis etapas priklausytų valstybių narių kompetencijai [34]. Tačiau manau, kad Direktyva 2000/35 vis dėlto draudžia Italijos teisės aktus, kuriuose nustatyta, kad išieškojimas iš viešojo administravimo institucijos atidedamas 120 dienų nuo vykdomojo dokumento gavimo [35]. Šioje byloje nagrinėjamu atveju pirmiausia būtina atsižvelgti į direktyvos tikslą, nes jos teleologinis aiškinimas turės esminę reikšmę atsakanti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą [36]. Direktyva turi būti aiškinama taip, kad būtų užtikrintas jos veiksmingumas (*effet utile*) [37].

34 — Tai patvirtina tyrimas *Review of the effectiveness of European Community legislation in combating late payments*, kurį 2006 m. Komisijos užsakymu atliko advokatų kontora *Demolin, Brulard, Barthelemy, Hoche* vadovaujant Jean Albert. Su šiuo tyrimu galima susipažinti internete http://ec.europa.eu/enterprise/regulation/late_payments/doc/finalreport_en.pdf, p. 61, 170.

35 — Kadangi atsakymas į pateiktą klausimą tikrai nėra visiškai aiškus, tokį atvejį teisės teorijos požiūriu galima apibrėžti kaip „sudėtingą“ (*hard case*), palyginti su „aiškiu atveju“ (*clear case*). Šiuo klausimu žr. H. L. A. Hart „The Concept of Law“ (taip pat žr. Penelope A. Bulloch ir Joseph Raz komentarą), 2-asis leidimas, *Clarendon Press*, Oksfordas, 1994, p. 307, nurodo, kad tokiose situacijose teismai sprendžia pagal savo diskreciją ir ja remdamiesi kuria teisę. Dėl kitokios nuomonės žr. R. Dworkin „Hard Cases“, *Harvard Law Review*, 88-ieji metai, 1975, p. 1075. Taip pat žr. R. Alexy „A Theory of Legal Argumentation. The Theory of Rational Discourse as Theory of Legal Justification“, *Clarendon Press*, Oksfordas, 1989, p. 8, kuris taip pat kalba apie „aiškaus atvejo“ reliatyvumą, nes jo aiškumas yra tik tariamas, kadangi visada galima rasti argumentų prieš sprendimą konkrečioje byloje.

36 — Žr., pvz., 2007 m. liepos 18 d. generalinio advokato M. Poiares Maduro išvadą byloje *Švedija prieš Komisiją* (2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimas, C-64/05 P, Rink. p. I-11389, 26 punktas), kurioje teleologiniam ir sisteminiam aiškinimui suteikta pirmenybė pažodinio aiškinimo, kuriuo remiantis nebuvo įmanoma priimti aiškaus sprendimo, atžvilgiu. Taip pat žr. P. Delnoy „Élements de méthodologie juridique“, 2-asis leidimas, *Larcier*, Briuselis, 2006, p. 93, pagal kurį aiškų tekstą taip pat būtina aiškinti, taigi galima daryti išvadą, kad, norint teisingai suprasti tekstą, vien pažodinio aiškinimo nepakanka. M. Pechstein ir C. Drechsler (K. Reisenhuber (leid.) „Europäische Methodenlehre. Handbuch für Ausbildung und Praxis“, *De Gruyter Recht*, Berlynas, 2006, p. 171, nurodo, kad Teisingumo Teismas reguliariai naudoja teleologinį aiškinimą, visų pirma siekdamas užtikrinti, kad būtų pasiekti Bendrijos teisės tikslai. Taip pat K. Reisenhuber „Europäische Methodenlehre. Handbuch für Ausbildung und Praxis“, *De Gruyter Recht*, Berlynas, 2006, p. 261, nurodo, kad teleologinis aiškinimas turi esminę reikšmę aiškinant Bendrijos teisę. Dėl direktyvų aiškinimo taip pat žr. M. Schmidt-Kessel, K. Reisenhuber „Europäische Methodenlehre. Handbuch für Ausbildung und Praxis“, *De Gruyter Recht*, Berlynas, 2006, p. 404 ir 405.

37 — Doktrinoje dėl veiksmingumo (*effet utile*), kaip aiškinimo kriterijaus, žr. M. Pechstein ir C. Drechsler, K. Reisenhuber „Europäische Methodenlehre. Handbuch für Ausbildung und Praxis“, *De Gruyter Recht*, Berlynas, 2006, p. 172; T. Oppermann. „Europarecht“, 3-iasis leidimas, *Beck*, Miunchenas, 2005, p. 160, 69 ir 70 punktai.

35. Direktyvos 2000/35 tikslas yra kovoti su pavėluotais mokėjimais komerciniuose sandoriuose ir taip pašalinti tinkamo vidaus rinkos veikimo kliūtis, kylančias būtent dėl tokių pavėluotų mokėjimų [38]. Šiuo atžvilgiu Direktyvos 2000/35 5 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad pavėluotas mokėjimas tampa vis rimtesne kliūtimi sėkmingam bendrosios rinkos veikimui. 9 ir 10 konstatuojamosiose dalyse taip pat pažymima, kad skirtingos valstybių narių mokėjimo taisyklės ir praktika labai varžo komercinius sandorius [39]. Viena iš kovos su pavėluotais mokėjimais priemonių yra Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalyje nustatytas 90 dienų terminas gauti vykdomąjį dokumentą, kad būtų galima išieškoti neužginčytinas skolas.

36. Direktyva 2000/35 skirta mažosioms ir vidutinėms įmonėms apsaugoti visų pirma nuo pavėluotų mokėjimų. Šiuo tikslu direktyvos 7 konstatuojamojoje dalyje nurodoma, kad dėl pavėluotų mokėjimų „verslui, ypač smulkiam ir vidutiniam, tenka didelė administracinė bei finansinė našta ir kad „šios problemos yra viena pagrindinių bankroto priežasčių.““ Tokioms įmonėms, kurios turi lemiamą reikšmę Bendrijos ekonominiam

38 — Doktrinoje žr., pvz., A. Hänlein „Die Richtlinie 2000/35/EG zur Bekämpung von Zahlungsverzug im Geschäftsverkehr und ihre Umsetzung in Deutschland“, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* Nr. 22/2000, p. 680; R. Schulte-Braucks „Zahlungsverzug in der Europäischen Union“, *Neue Juristische Wochenschrift* Nr. 2/2001, p. 104; R. Schulte-Braucks ir S. Ongena „The Late Payment Directive – a Step towards an emerging European Private Law?“, *European Review of Private Law* Nr. 4/2003, p. 524; J. M. Milo „Combating Late Payment in Business Transactions: How a New European Directive Has Failed to Set a Substantial Minimum Standard Regarding National Provisions on Retention of Title“, *European Review of Private Law* Nr. 3/2003, p. 380. Dėl Direktyvos 2000/35 taip pat žr. V. Pandolfini „La nuova normativa sui ritardi di pagamento nelle transazioni commerziali. Commento al D.Lgs. 9 ottobre 2002, n. 231 Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali“, Giuffrè Editore, Milanas, 2003, p. 1–3.

39 — Norint pasiekti šį tikslą, direktyva buvo priimta remiantis EB 95 straipsniu, kuris gali būti Bendrijos nuostatos teisinis pagrindas, tik jei ja siekiama iš tikrųjų prisidėti prie vidaus rinkos veikimui būdingų sąlygų sudarymo ir pagerinimo, taip pat kliūčių laisvam prekių ir paslaugų judėjimui ir konkurencijos iškreipimų pašalinimo. Nagrinėjamo straipsnio pagrindas negali būti priimamos nuostatos, kuriomis tik nereikšmingai pagerinamos vidaus rinkos veikimui būtinos sąlygos. Šiuo klausimu žr. 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, Rink. p. I-11453, 59 ir 60 punktai); 2005 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *Jungtinė Karalystė prieš Europos Parlamentą ir Tarybą* (C-66/04, Rink. p. I-10553, 59 ir 64 punktai) ir 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Vokietija prieš Europos Parlamentą ir Tarybą* (C-380/03, Rink. p. I-11573, 37 punktas). Taip pat žr. mano 2007 m. lapkričio 15 d. išvadą byloje *Quelle* (C-404/06, Rink. p. I-2685, 54 punktas). Doktrinoje žr., pvz., W. Kahl, C. Calliess ir M. Ruffert (red.) „EUV/EGV: Das Verfassungsrecht der Europäischen Union mit Europäischer Grundrechtecharta. Kommentar“, 3-iasis leidimas, *Beck*, Miunchenas, 2007, 95 straipsnio komentaras, p. 1262; J. Pipkorn, A. Bardenhewer-Rating, H. C. Taschner, H. von der Groeben, J. Schwarze (red.) „Kommentar zum Vertrag über die Europäische Union und zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft“, 6-asis leidimas, *Nomos*, Baden-Badenas, 2003, 2 tomas, 95 straipsnio komentaras, p. 1405, 7 punktas.

augimui [40], pavėluoti mokėjimai turi daugiausia neigiamos įtakos, nes tokio pobūdžio atvejais joms nepakanka lėšų ilgalaikei įmonės veiklai. Mažosios ir vidutinės įmonės daugiausia finansuoja savo veiklą trumpalaikiais kreditais, todėl daugeliu atvejų jos negali išlaikyti su pavėluotais mokėjimais susijusio spaudimo ir dažnai yra priverstos bankrutuoti [41].

37. Direktyvos 2000/35 tikslas – kovoti su pavėluotais mokėjimais visuose komerciniuose sandoriuose, įskaitant ir tokius sandorius, kurių skolininkės yra viešojo administravimo institucijos. Tai reiškia, kad direktyvos tikslas taip pat yra kovoti su pavėluotais mokėjimais vykdant viešuosius pirkimus, kaip tą rodo direktyvos 4 konstatuojamoji dalis [42]. Šiame kontekste direktyvoje vartojama „valstybės institucijos“ sąvoka, kuri apibrėžiama plačiai; 2 straipsnio 1 dalyje „valstybės institucija“ apibrėžiama kaip „užsakovas ar subjektas, kaip apibrėžta viešojo pirkimo direktyvose“ [43]. Komisijos tyrime dėl Bendrijos teisės aktų, susijusių su pavėluotais mokėjimais, veiksmingumo [44] atskleidžiama, kad blogiausios skolininkės iš tikrųjų yra daugelio valstybių narių valdžios institucijos [45]. Todėl valdžios institucijų atliekamų mokėjimų punktualumas turi esminę reikšmę normaliam viešųjų pirkimų sistemos veikimui ir atitinkamai bendrosios rinkos veikimui.

38. Ginčijamuose Italijos teisės aktuose nustatyta, kad kreditorius, turintis skolai iš viešojo administravimo įstaigos išieškoti išduotą vykdomąjį dokumentą, tinkamai gautą pagal Direktyvą 2000/35 per 90 dienų terminą, negali pradėti priverstinio vykdymo nepraėjus 120 dienų nuo vykdomojo dokumento įteikimo šiai įstaigai. Pagal šią nuostatą per šį laikotarpį gali būti atliktos priverstiniam vykdymui būtinos procedūros, tačiau pats vykdymas negali būti pradėtas. Praktiškai ši nuostata sukeltų tokių pat pasekmių, jei būtų nustatyta, kad kreditorius turi gauti vykdomąjį dokumentą per 210 dienų nuo ieškinio ar pareiškimo pateikimo teismui

40 — Tai buvo pabrėžta, pvz., 2006 m. kovo 23 ir 24 d. Briuselyje posėdžiavusios Europos Vadovų Tarybos išvadose, 7775/1/06 REV 1, p. 8, 28 punktas; šį dokumentą galima rasti http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf.

41 — Žr. tyrimą *Review of the effectiveness of European Community legislation in combating late payments* (žr. 34 išnašą), p. 20.

42 — Šiuo atžvilgiu Direktyvos 2000/35 4 konstatuojamojoje dalyje nurodoma Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos žaliosios knygos „Viešieji pirkimai Europos Sąjungoje: perspektyvų tyrimas“ (OL C 287, 1997, p. 92), kurioje komitetas, be kita ko, nurodo pavėluotų mokėjimų vykdant viešųjų pirkimų procedūras problemą.

43 — 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/50/EB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 209, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, sk. 6, t. 1, p. 322); 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/36/EB dėl viešojo prekių pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 199, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, sk. 6, t. 2, p. 110); 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/37/EB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 199, p. 54; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, sk. 6, t. 2, p. 163) ir 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/38/EB dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL L 199, p. 84; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, sk. 6, t. 2, p. 194).

44 — Žr. tyrimą *Review of the effectiveness of European Community legislation in combating late payments*.

45 — Žr. tyrimą *Review of the effectiveness of European Community legislation in combating late payments*.

ar kitai kompetentingai institucijai. Todėl Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalyje nustatytas trumpas 90 dienų terminas, kad būtų gautas vykdomasis dokumentas, netenka prasmės.

39. Šiuo požiūriu taip pat reikia išaiškinti Direktyvos 2000/35 15 konstatuojamąją dalį, kurioje, be kita ko, nustatyta, kad ši direktyva nereglamentuoja sąlygų, kuriomis priverstinis vykdymas gali būti nutrauktas ar laikinai sustabdytas. Italijos vyriausybė teigia, kad į viešojo administravimo įstaigas nukreipto priverstinio vykdymo atidėjimą apima priverstinio vykdymo laikinas sustabdymas Direktyvos 2000/35 15 konstatuojamosios dalies prasme. Su šiuo argumentu negalima sutikti. Kaip ir aiškinant Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalį, dėl jos 15 konstatuojamosios dalies taip pat galima nurodyti, kad valstybės narės gali nevaržomos nustatyti vykdymo nutraukimo ar sustabdymo sąlygas, tačiau šios sąlygos negali būti nustatytos taip, kad veiksmingas direktyvos nuostatų taikymas taptų neįmanomas. Toks Direktyvos 2000/35 aiškinimas nepažeidžia bendros valstybių narių kompetencijos priimti nacionalinės teisės aktus, kuriais nustatomos vykdymo nutraukimo ar sustabdymo sąlygos.

40. Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalis yra viena iš direktyvos nuostatų, kurioje teikiama nuoroda į nacionalinės teisės aktų taikymą. Vertinant šiuo požiūriu, šią nuostatą būtų galima palyginti su tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi, susijusia su nuosavybės teisės išlaikymo klausimu, kurį Teisingumo Teismas nagrinėjo byloje *Komisija prieš Italiją*[46]. Pastarojoje byloje, susijusioje su klausimu, ar nuosavybės teisės išlaikymo sąlyga turi būti patvirtinama visose vėlesnių pristatymų sąskaitose, išrašytose konkrečia data, Teisingumo Teismas nutarė, kad šis klausimas turi būti sprendžiamas pagal nacionalinės teisės aktus. Atsižvelgiant į tai, galbūt būtų galima teigti, kad šioje byloje iškeltą klausimą taip pat reikėtų spręsti remiantis nacionalinės teisės aktais. Tačiau šioje ir minėtoje bylose iškelti klausimai iš esmės skiriasi. Byloje *Komisija prieš Italiją* nagrinėtuose Italijos teisės aktuose buvo reglamentuojamas tik nuosavybės teisės išlaikymo sąlygos poveikis, taigi juose buvo nustatyta viena iš šios sąlygos ypatybių. Šioje byloje nagrinėjamuose Italijos teisės aktuose nenustatyta būtinų ypatybių vykdomajam dokumentui gauti, tačiau pagal juos trumpas šio dokumento gavimo terminas netenka prasmės.

41. Italijos teisės aktai taip pat prieštarauja Direktyvos 2000/35 tikslui, nes pagal juos viešojo administravimo įstaigos vertinamos palankiau nei įmonės. Taip veiksminga apsauga, visų pirma mažųjų ir vidutinių įmonių apsauga, tampa neįmanoma, ir kliudoma greitiems atsiskaitymams pagal viešųjų pirkimų sutartis. Italijos vyriausybė teigia, kad palankesnis viešojo administravimo

46 — 16 išnašoje minėtas sprendimas.

įstaigų vertinimas pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso reikalavimais, nes vykdymo atidėjimas užtikrina tinkamą viešojo administravimo įstaigų darbą. Šis argumentas negali pateisinti nagrinėjamų Italijos teisės aktų. Pratęsdamos mokėjimo terminus, viešojo administravimo institucijos tam tikra prasme skolinasi iš savo kreditorių pinigus, kuriuos šie turi atgauti pasibaigus mokėjimo terminui. Kreditoriai, kitaip tariant įmonės, kurių skolininkės yra viešojo administravimo įstaigos, taip pat gali teigti, kad dėl pavėluotų mokėjimų jie negali tinkamai veikti ir užtikrinti savo komercinės veiklos likvidumo. Mokėjimų gavimas laiku tokioms įmonėms yra ypač svarbus, nes nemokumo atveju joms gresia bankrotas, o viešojo administravimo įstaigoms tokia grėsmė nekyla. Be to, reikėtų turėti omenyje, kad pagal Direktyvos 2000/35 6 straipsnio 2 dalį valstybės narės gali palikti galioti senas arba priimti naujas nuostatas, kurios kreditoriui būtų palankesnės; atvirkščiai, jei valstybė narė priimtų skolininkui palankesnes nuostatas, tai prieštarautų direktyvai.

42. Reikia atsižvelgti į tai, kad valstybės narės negali imtis direktyvos tikslui prieštaraujančių priemonių dar net nepasibaigus direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiui [47]. Šiuo klausimu norėčiau pažymėti, kad Italijos Respublika pratęsė pradinį 60 dienų vykdymo atidėjimo terminą iki dabar galiojančio 120 dienų termino 2000 m. gruodžio 23 d., t. y. praėjus šešiems mėnesiams nuo Direktyvos 2000/35 priėmimo [48] ir per jos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpį, kuris pasibaigė 2002 m. rugpjūčio 8 dieną [49]. Todėl Italijos Respublikos elgesį būtų galima apibrėžti kaip direktyvos tikslo nesilaikymą ir jį vertinti kaip *in fraudem legis agere* [50]. Pagal EB 249 straipsnio 3 dalį valstybės narės pasirenka direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę formą ir būdus, tačiau direktyva joms privaloma rezultato, kurį reikia pasiekti, atžvilgiu. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką valstybės narės privalo perkelti direktyvą į nacionalinę teisę taip, kad būtų užtikrintas direktyvos veiksmingumas (*effet utile*) [51] ir kad perkeliant direktyvą į

47 — 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimas *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, Rink. p. I-7411, 45 punktas); 2003 m. gegužės 8 d. Sprendimas *ATRAL* (C-14/02, Rink. p. I-4431, 58 punktas) ir 2005 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (C-316/04, Rink. p. I-9759, 42 punktas). Doktrinoje žr. K. Lenaerts, P. Van Nuffel „Constitutional Law of the European Union“, 2-asis leidimas, Sweet & Maxwell, Londonas, 2005, p. 768.

48 — Direktyva 2000/35 priimta 2000 m. birželio 29 dieną.

49 — Direktyvos 2000/35 6 straipsnio 1 dalis.

50 — Pagal Pauliaus digestų 1, 3, 29 knygas. J. Kranjc „Latinski pravni reki, Cankarjeva založba“, Liublijana, 1998, p. 116. J. Kranjc cituoja Paulių, kuris teigia, kad skirtumas tarp pažeidimo ir teisės nesilaikymo iš tikrųjų yra tas, kad pažeidimas – tai teisei priešingas elgesys, o teisės nesilaikymas – tai elgesys, kuris tariamai neprieštarauja teisei, tačiau iš tikrųjų juo apeinama nustatyta taisyklė.

51 — Teismo praktika dėl direktyvų veiksmingumo (*effet utile)* yra plati. Šiuo atžvilgiu žr., pvz., 1996 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Gallotti ir kt.* (C-58/95, C-75/95, C-112/95, C-119/95, C-123/95, C-135/95, C-140/95, C-141/95, C-154/95 ir C-157/95, Rink. p. I-4345, 14 punktas); 2005 m. liepos 14 d. Sprendimą *Komisija prieš Vokietiją* (C-386/03, Rink. p. I-6947, 28 punktas); 2006 m. liepos 4 d. Sprendimą *Adeneler ir kt.* (C-212/04, Rink. p. I-6057, 93 punktas); 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *United Pan-Europe Communications Belgium* (C-250/06, Rink. p. I-11135, 45 punktas) ir 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *Laval un Partneri* (C-341/05, Rink. p. I-11767, 80 punktas).

nacionalinę teisę būtų paisoma direktyva siekiamų tikslų [52].

43. Nors aiškinant Direktyvos 2000/35 5 straipsnio 1 dalį pažodžiui išeitų, kad etapas, einantis po vykdomojo dokumento gavimo etapo, nepriklauso Bendrijos kompetencijos sričiai, valstybės narės negali naudotis savo kompetencija taip, kad tai prieštarautų galiojančių Bendrijos teisės aktų tikslams. Bendrijos ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimas nereiškia, kad pastarosios, naudodamosi savo kompetencija, gali priimti direktyvos tikslui prieštaraujančias nuostatas. Pagal EB 10 straipsnio pirmąją pastraipą „kad užtikrintų šios Sutarties ir Bendrijos institucijų nustatytų pareigų vykdymą, valstybės narės imasi visų atitinkamų bendrų ar specialių priemonių“. Taip pat pagal to paties straipsnio antrąją pastraipą valstybės narės „nesiima priemonių, kurios gali trukdyti siekti <…> Sutarties tikslų“. Panašų reikalavimą laikytis Bendrijos teisės net ir valstybių narių kompetencijai priklausančiose srityse galima rasti, pvz., tiesioginių mokesčių [53], socialinės apsaugos sistemų [54] ir švietimo [55] srityse.

44. Galiausiai turiu pažymėti, kad Direktyva 2000/35 negali uždrausti visų ginčijamų Italijos teisės aktų, o gali uždrausti tik tuos, kurie galioja direktyvos *ratione materiae* taikymo srityje, kitaip tariant, juos galima uždrausti tik tiek, kiek juose

52 — Šiuo atžvilgiu dėl Direktyvos 2000/35 R. Conti pažymi, kad, perkeliant direktyvą į nacionalinę teisę, būtina veiksmingai užtikrinti *voluntas legis*. Žr. R. Conti „La direttiva 2000/35/CE sui ritardati pagamenti e la legge comunitaria 2001 di delega al Governo per la sua attuazione“, *Corriere giuridico* Nr. 6/2002, p. 815. Dėl *effet utile* taip pat žr. F. Baron ir kiti „Union Européenne 2006–2007. Memento pratique Francis Lefebvre“, Editions Francis Lefebvre, Levallois, 2005, p. 19, 85 punktas; K. Lenaerts, P. Van Nuffel „Constitutional Law of the European Union“, 2-asis leidimas, *Sweet & Maxwell*, Londonas, 2005, p. 531. Valstybėms narėms Bendrijos teisės tikslų pasiekimas reiškia pareigą pasiekti rezultatą. Šiuo klausimu žr. G. Schmidt, (leid.) H. von der Groeben, J. Schwarze „Kommentar zum Vertrag über die Europäische Union und zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft“, 6-asis leidimas, *Nomos*, Baden-Badenas, 2003, 4 tomas, 249 straipsnio komentaras, p. 786, 38 punktas.

53 — Tiesioginiai mokesčiai nepriklauso Bendrijos kompetencijos sričiai, tačiau valstybės narės vis dėlto privalo naudotis savo kompetencija nepažeisdamos Bendrijos teisės. Žr., pvz., 1995 m. vasario 14 d. Sprendimą *Schumacker* (C-279/93, Rink. p. I-225, 21 punktas); 2002 m. lapkričio 21 d. Sprendimą *X ir Y* (C-436/00, Rink. p. I-10829, 32 punktas) ir 2004 m. kovo 11 d. Sprendimą *Lasteyrie du Saillant* (C-9/02, Rink. p. I-2409, 44 punktas).

54 — Pvz., 2006 m. gegužės 16 d. Sprendime *Watts* (C-372/04, Rink. p. I-4325, 92 punktas) Teisingumo Teismas nutarė: „nors aišku, kad Bendrijos teisė neatima iš valstybių narių kompetencijos tvarkyti savo socialinės apsaugos sistemas ir kad nesant teisės normų suderinimo Bendrijos lygmeniu, socialinės apsaugos sistemos išmokų suteikimo sąlygos turi būti nustatytos kiekvienos valstybės narės teisės aktuose, vis dėlto tai nepaneigia to, kad naudodamosi šia kompetencija valstybės narės turi laikytis Bendrijos teisės, ypač jos nuostatų, susijusių su laisve teikti paslaugas“. Taip pat žr. 2001 m. liepos 12 d. Sprendimą *Smits ir Peerbooms* (C-157/99, Rink. p. I-5473, 46 punktas) ir 2003 m. gegužės 13 d. Sprendimą *Müller-Fauré ir van Riet* (C-385/99, Rink. p. I-4509, 17 punktas).

55 — Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas patvirtino, kad nors Bendrijos teisė neriboja valstybių narių kompetencijos nustatyti mokymo turinį ir švietimo sistemos organizavimą, vis dėlto naudodamosi šia kompetencija valstybės narės turi laikytis Bendrijos teisės. Žr., pvz., 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Schwarz ir Gootjes-Schwarz* (C-76/05, Rink. p. I-6849, 70 punktas) ir 2007 m. spalio 23 d. Sprendimą *Morgan ir Bucher C.* (C-11/06 ir C-12/06, Rink. p. I-9161, 24 punktas).

reglamentuojamos neužginčytos skolos komerciniuose sandoriuose. Direktyvoje 2000/35 nenurodomos kitokios skolos ir todėl ji negali turėti įtakos Italijos teisės aktams, reglamentuojantiems kitokias skolas. Tačiau išvada, kad Direktyva 2000/35 prieštarauja pagrindinėje byloje nagrinėjamiems teisės aktams, nesuteikia Bendrijai bendros kompetencijos reglamentuoti priverstinio vykdymo procedūras, nesusijusias su užsienio elementu.

VII — Išvada

45. Remdamasi tuo, kas nurodyta, siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad 2000 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/35/EB dėl kovos su pavėluotu mokėjimu komerciniuose sandoriuose turi būti aiškinama kaip reiškianti, kad ji draudžia tokią nacionalinę nuostatą, kaip Dekreto įstatymo Nr. 669/1996 14 straipsnis, pagal kurią kreditorius, turintis vykdomąjį dokumentą dėl neužginčytų viešojo administravimo įstaigos skolų, atitinkančių atlygį už komercinį sandorį, negali pradėti priverstinio vykdymo šios įstaigos atžvilgiu nepasibaigus 120 dienų terminui nuo vykdomojo dokumento šiai įstaigai įteikimo.